**Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi**
Fascicula: **Asistența Socială, Sociologie, Psihologie**
ISSN: 2248-1060 | ISSN-L: 2601-8209

Covered in EconPapers, RePEc, CEEOL, INDEX COPERNICUS, CrossRef, CrossCheck, Google Scholar, WorldCat, KVK, SOCIONET
2019, Issue 23, pages: 57-68 | doi: https://doi.org/10.18662/upasw/27

# The Specific Of Pedagogy as a Social-Human Science Specialized in Education Study

## [Specificul Pedagogiei ca Știință Socio-Umană Specializată în Studiul Educației]

**Sorin CRISTEA**[1]

[1] Prof.univ.dr. emerit Sorin CRISTEA, Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Departamentul de Formare a Profesorilor, Doctor Honoris Causa al Universității „Petre Andrei" din Iași, 10 mai 2019, sorincristea3@yahoo.com

**Abstract** The status of socio-human science of pedagogy can be demonstrated by its fundamental concepts that define and analyze: a) the specific study object - education approached at general level, abstract (essential, profound) and dynamic (multifaceted, historical evolution); b) the specific normativity (the axioms, the laws, the principles of education) that order the design and realization of education; c) the specific research, fundamental methodology (historical and theoretical) - with a view to emancipating the field - and operational (empirical, experimental, quantitative and qualitative), with a view to correcting / improving / perfecting the activities organized within the educational process. These fundamental concepts set the basic "disciplinary matrix" of the domain, epistemologically stabilized (Th. Kuhn), historically developed according to the paradigm asserted in each epoch - the paradigm of the curriculum, in the postmodern (contemporary) historical era. The pedagogy can refer to the epistemological status of sociology, demonstrated by Petre Andrei through: a) specific study object - the society approached as "all"; b) normativity - which orders the society as "all" through principles and "social laws", different from the laws of "nature sciences"; c) the specific research methodology, in accordance with the specific study object (the society as "all"), based primarily on the "integralist method". In this context, it is evoked the "purpose of the University" which must pursue a more complex purpose - scientific research and the creation of science that forms its essence and justifies its right to existence "- followed by" two other goals: the formation of the student's spiritual personality and the preparation for a profession ". It is the historical mission of the University valid at all times, in general, under conditions of social crisis, in particular.

**Keywords:** *Pedagogy; study object; normativity; methodology.*

**How to cite:** Cristea, S. (2019). The Specific Of Pedagogy As A Social-Human Science Specialized In Education Study. *Anuarul Universitatii "Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Asistenta Sociala, Sociologie, Psihologie, 23,* 57-68. https://doi.org/10.18662/upasw/27

©2019 "Petre Andrei" University of Iasi & LUMEN Publishing House.

Studiul nostru propune o temă din domeniul epistemologiei ştiinţelor socio-umane, susţinută în contextul invitaţiei la un curs deschis, primită din partea Universităţii "Petre Andrei" din Iaşi. OPERA OMNIA a lui Petre Andrei (Tomul I-IX), publicată de Universitatea "Petre Andrei" din Iaşi, în ediţie bilingvă, realizată de Cătălin Bordeianu şi Doru Tompea (Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2010), dezvoltă această temă „în majoritatea lucrărilor". Soluţiile epistemologice propuse de marele sociolog ieşean, în mod explicit şi implicit, oferă deschideri ample şi spre pedagogie, „ştiinţă socială" (după formula utilizată de Petre Andrei), aflată şi astăzi în căutarea „matricei disciplinare" (Th. Kuhn) care trebuie argumentată la nivel de obiect de studiu, normativitate şi metodologie de cercetare – specifice.

În condiţiile unui discurs preliminar, răspunsul construit de Petre Andrei demonstrează statutul de ştiinţă al sociologiei prin: a) obiect de studiu specific – societatea abordată ca „tot"; b) normativitatea – care ordonează societatea ca „tot" prin „legi sociale", diferite de legile din „ştiinţele naturii", legi sociale care susţin construcţia unor principii ale acţiunii sociale eficiente; c) metodologia de cercetare specifică, necesară la nivel de cercetare fundamentală, în acord cu obiectul de studiu specific (societatea ca „tot" privită „în integralitatea sa") şi cu normativitatea specifică (susţinută prin legile sociale şi principiile acţiunii sociale eficiente), bazată pe „metoda integralistă".

În egală măsură, putem evoca analiza modelului de Universitate, promovat de Petre Andrei din perspectivă sociologică. Funcţia generală a Universităţii, care „justifică existenţa sa socială", vizează „cercetarea ştiinţifică şi crearea ştiinţei" în domeniul specific fiecărei facultăţi. Această funcţie generală, cu caracter obiectiv, asumată la nivel de cercetare ştiinţifică fundamentală (istorică şi teoretică), în termeni de politică a educaţiei, determină formarea spirituală şi profesională a studentului (la nivel superior). Este calea prin care Universitatea poate contribui decisiv la progresul societăţii, în orice context istoric, în mod special în condiţii de „criză a culturii".

Titlul studiului nostru – care reia „cursul deschis" ţinut cu ocazia decernării titlului de dr. honoris causa a Universităţii „Petre Andrei" din Iaşi, la 10 mai 2019 – Specificul pedagogiei, ca ştiinţă socio-umană specializată în studiul educaţiei, include deja trei mari probleme sau întrebări de ordin epistemologic:

I. Putem considera pedagogia ştiinţă, în condiţiile în care, prin tradiţie istorică, dar şi prin prejudecata prelungită la nivelul comunităţii, este considerată mai mult „o artă" ?...

II. Putem vorbi de „ştiinţe socio-umane", în condiţiile în care, chiar în mediul academic, este menţinută separaţia între „ştiinţele sociale" şi „ştiinţele umane" (care, într-o expresie revolută, reprezintă „umanioarele") ?...

III. Putem afirma că pedagogia este ştiinţa socio-umană specializată în studiul educaţiei, în contextul promovării unor „ştiinţe ale educaţiei", multiplicate continuu de mai multe decenii, plasate uneori în raporturi de diferenţiere sau chiar de opoziţie cu pedagogia ?...

I. Pedagogia este ştiinţa socio-umană specializată în studiul educaţiei în măsura în care prin cercetare fundamentală, istorică şi teoretică, obiectul de studiu specific (educaţia) este construit ca „obiect epistemic", la nivel de concept fundamental. În perspectivă epistemologică, un concept fundamental defineşte o dimensiune a realităţii, cercetată de ştiinţa respectivă, în plan: a) general – ca sferă de referinţă redusă şi fixată epistemic în zona de maximă generalitate; b) abstract, profund, esenţial – care implică evidenţierea funcţiei şi a structurii de bază, stabile în orice context; c) multifazic, dinamic, în evoluţie istorică permanentă.

Construcţia epistemologică a pedagogiei (ca ştiinţă socio-umană specializată în studiul educaţiei) este consolidată prin conceptele fundamentale care definesc şi analizează la nivel general, abstract, dinamic:

1. Obiectul de studiu specific pedagogiei (educaţia);
2. Normativitatea specifică pedagogiei (axiomele, legile şi principiile – educaţiei);
3. Metodologia de cercetare specifică pedagogiei, necesară în acord cu obiectul de studiu specific şi cu normativitatea specifică domeniului.

Cele trei fundamente epistemologice necesare pentru construcţia epistemologică a pedagogiei sunt abordate în mod diferit, de-a lungul istoriei, în raport de paradigma afirmată din momentul în care pedagogia şi-a conturat „matricea disciplinară", în:

A. Epoca modernă: a) paradigma psihologică / psihocentristă (centrarea pe cerinţele psihologice ale educaţiei şi ale educatului); b) paradigma sociologică / sociocentristă (centrarea pe cerinţele sociale ale educaţiei şi ale educatului); c) paradigma tehnocentristă (centrarea pe cerinţele psihologice şi sociale ale educaţiei şi ale educatului, angajate la nivelul obiectivelor concrete / operaţionale, elaborate în cadrul proiectului curricular al lecţiei etc.);

B. Epoca postmodernă (contemporană) – paradigma curriculumului care concepe realizarea educaţiei şi a educatului în orice context

macrostructural (reforma sistemului de învățământ, planul de învățământ) și microstructural (planul de învățământ, programele școlare, manualele școlare, auxiliarele școlare, proiectele profesorului / anuale, semestriale, pe unităţi de instruire / învățare, lecție etc.).

În analiza noastră, avem în vedere paradigma curriculumului, afirmată în cea de-a doua jumătate a secolului XX, până în prezent, care construiește conceptele fundamentale ale pedagogiei, la nivelul unui model epistemic, care fixează epistemic:

## 1. Obiectul de studiu specific – Educația.

Implică definirea şi analiza educaţiei la nivel de maximă generalitate și abstractizare, realizate prin conceptele pedagogice fundamentale: educația, finalitățile educației, conținuturile generale ale educației, formele generale ale educației, sistemul de educație / învățământ.

A. Educația, abordată global este definită în raport de: a) sferă de referință – activitate psihosocială, care implică valorificarea tuturor resurselor psihologice (cognitive și noncognitive, ale educației și ale educatului); b) funcția de bază – formarea și dezvoltarea educatului în vedere integrării sale sociale pe termen scurt, mediu și lung; c) structura de bază – corelația necesară permanent între educator (exemplul tipic, profesorul) și educat (exemplul tipic, elevul, studentul, adultul / cursant la activitățile de formare profesională inițială și continuă etc.).

B. Finalitățile educației definesc orientările valorice prospective: a) macrostructurale: idealul educației, scopurile generale / strategice ale educației; b) microstructurale: obiectivele generale, specifice, concrete / operaționale.

C. Conținuturile generale ale educației, definesc dimensiunile substanțiale ale educației, determinate de valorile pedagogice generale, necesare psihologic (individual) și social: a) educația morală – binele moral; b) intelectuală – adevărul științific; c) tehnologică – utilitatea adevărului științific aplicat social; d) estetică – frumosul (din artă, natură, societate); e) psihofizică – sănătatea psihică și fizică).

D. Formele generale ale educației definesc formele de realizare a educației: a) organizate prin activități planificate de educator: educația formală, educația nonformală; b) neorganizate, realizate prin influențe neplanificate, neintenționate – educația informală.

E. Sistemul de educaţie / învăţământ defineşte ansamblul de şcoli de toate tipurile (de stat/publice, particulare) şi nivelurile (primar, secundar, superior/universitar), de organizaţii specializate în educaţie nonformală (biblioteci şcolare / universitate, cluburi, tabere ale elevilor / studenţilor, televiziuni şcolare / universitare etc.); este deschis spre: a) „actorii sociali" care iniţiază, finanţează, patronează şcoli cu profil special (profesionale, militare, artistice, sportive, confesionale etc.), prin parteneriat, realizat în condiţii contractuale; b) familie şi comunitatea locală, prin parteneriat, realizat în condiţii consensuale; implică o structură complexă, multidimensională, de: a) organizare (pe niveluri şi trepte de învăţământ); b) conducere managerială (de vârf / minister, intermediară / inspectorate şcolare, de bază / şcoala ca organizaţie); c) distribuţie a resurselor pedagogice (informaţionale, umane, didactico-materiale, financiare); d) relaţie cu societatea – deschisă, prin parteneriat de tip contractual şi consensual; proiectează activităţi specifice de educaţie, instruire, formare profesională, realizate în cadrul procesului de învăţământ, pe niveluri, trepte şi discipline de învăţământ, activităţi organizate formal (lecţie, curs universitar etc.) şi nonformal (cercuri de specialitate, consultaţii etc.), cu deschideri spre informal, realizate în raport de situaţia concretă (resursele pedagogice existente / disponibile).

## 2. Normativitatea specifică pedagogiei

Este determinată epistemologic în raport de obiectul de studiu specific, educaţia abordată global, cu: a) sferă de referinţă extinsă la nivel de activitate psihosocială; b) funcţie generală de formare-dezvoltare a personalităţii educatului în vederea integrării sale sociale pe termen scurt, mediu şi lung; c) structură de bază necesară permanent în zona corelaţiei dintre educator (exemplul tipic, profesorul) şi educat (exemplul tipic, elevul / studentul etc.). În această perspectivă, este necesară ordonarea obiectului de studiu specific (educaţia) la nivel de normativitate pedagogică macrostructurală şi de normativitate microstrucurală.

2.1. Normativitate pedagogică macrostructurală:

A. Axiomele educaţiei definesc adevărurile normative absolute, care nu mai trebuie demonstrate, construite logic şi epistemologic prin focalizarea sau corelarea optimă a conceptelor pedagogice fundamentale: a) axioma definirii educaţiei ca activitate psihosocială; b) axioma interdependenţei dintre dimensiunea obiectivă a educaţiei (funcţia şi

structura de bază a educației) și dimensiunea subiectivă a educației (finalitățile educației); c) axioma valorificării tuturor conținuturilor și formelor generale ale educației în perspectiva educației permanente și a autoeducației; d) axioma realizării-dezvoltării educației în context deschis: sistem de educație – sistem de învățământ – proces de învățământ – activități de educație / instruire concrete (lecție, curs universitar etc.) – situații de educație concrete (dependente de resursele pedagogice / informaționale, umane, didactico-materiale și financiare existente / disponibile.

B. Legile educației definesc conexiunile generale necesare la nivelul activității de educație, construite în raport de axiomele educației, cu caracter tendențial, probabilistic, confirmate statistic, în context pedagogic și social deschis: a) legea corelației funcționale dintre educator și educat; b) legea optimizării raporturilor dintre funcțiile generale ale educației și finalitățile educației; c) legea proiectării educației la nivelul corespondențelor dintre obiective – conținuturi – metode – evaluare; d) legea valorificării tuturor conținuturilor și formelor generale ale educației la nivelul educației permanente și a autoeducației.

**2. 2. Normativitate pedagogică microstructurală:**

A. Principiile educației definesc imperativele normative necesare în acțiunea de proiectare și realizare curriculară a activității de educație / instruire:

a) principiile generale care trebuie cunoscute, respectate și valorificate în acțiunea de proiectare curriculară a activității de educație: principiul cunoașterii pedagogice (transformării cunoștințelor de specialitate în cunoștințe cu valoare pedagogică); principiul comunicării pedagogice (la nivelul repertoriului comun educator – educat, profesor – elev);

b) principiile specifice care trebuie cunoscute, respectate și valorificate în acțiunea de organizare, planificare și realizare-dezvoltare curriculară a activității de educație / instruire:

- principiile organizării curriculare a educației / instruirii: principiul organizării frontale, principiul organizării microgrupale, principiul organizării individuale;

- principiile planificării curriculare a educației / instruirii: stabilizarea planificării la nivel de obiective – conținuturi de bază; flexibilizarea planificării la nivel de metode – evaluare;

- principiile realizării-dezvoltării curriculare a educației / instruirii în context deschis: principiul interdependenței predare – învățare – evaluare; principiul evaluării continue formative / autoformative:

B. Principiile didactice definesc imperativele normative care trebuie cunoscute, respectate şi valorificate de fiecare educator (profesor) în cadrul spaţio-temporal concret al activităţii de instruire (lecţie etc.): a) principiul orientării formative pozitive; b) principiul esenţializării; c) principiul sistematizării; d) principiul participării eficiente; e) principiul accesibilităţii; f) principiul interdependenţei dintre cunoaşterea intuitivă – logică; g) principiul interdependenţei dintre teorie – practică; h) principiul reglării-autoreglării activităţii (de educaţie / instruire).

## 3. Metodologia de cercetare specifică pedagogiei

Este promovată în acord cu obiectul de studiu specific (educaţia abordată global: general, abstract,dinamic) şi cu normativitatea specifică domeniului care ordonează proiectarea şi realizarea educaţiei / instruirii la nivel macrostructural (prin axiome şi legi) şi microstructural (prin principiile generale şi specifice ale educaţiei şi prin principiile didactice implicate în cadrul concret al activităţii de instruire). Are o sferă de referinţă macrostructurală şi microstructurală.

3.1. Cercetarea pedagogică, necesară la nivel macrostructural, îndeplineşte funcţia generală de emancipare a domeniului, de stimulare a progresului în „ştiinţa educaţiei", fundamentat epistemologic, în plan teoretic, normativ şi metodologic. La acest nivel este promovată cercetarea pedagogică fundamentală, istorică şi teoretică, bazată pe strategia de investigaţie hermeneutică / interpretativă: a) sincronică-diacronică; b) conceptuală, teleologică, prospectivă.

3.2. Cercetarea pedagogică, necesară la nivel microstructural, îndeplineşte funcţia generală de ameliorare a unor probleme identificate în cadrul domeniului, în contextul practicii educaţiei / instruirii / formării profesionale etc., susţinute epistemologic în plan metodologic şi praxiologic. La acest nivel este promovată cercetarea pedagogică empirică, operaţională, experimentală, cantitativă şi calitativă, constatativă, descriptivă, narativă, bazată pe strategia de investigaţie explicativă cauzală.

Cele trei argumente de ordin epistemologic, demonstrate anterior, susţin statutul pedagogiei de ştiinţă socio-umană specializată în studiul educaţiei, ordonat la nivel de normativitate pedagogică (prin axiome, legi şi principii), perfecţionat continuu prin cercetarea pedagogică fundamentală necesară macrostructural (cu funcţie de emancipare a domeniului) şi operaţională, necesară microstructural (cu funcţie de ameliorare a practicii

specifice domeniului). Acest statut epistemologic, fundamentează „arta pedagogică" necesară fiecărui educator (profesor), angajat individual şi colectiv în proiectarea şi realizarea activităţii de educaţie / instruire dezvoltată în context deschis, didactic şi extradidactic, psihologic şi social.

II) Pedagogia este ştiinţa socio-umană specializată în studiul educaţiei. Formula de ştiinţă socio-umană este confirmată epistemologic. Poate fi argumentată şi în plan istoric, în contextul paradigmei afirmată în epoca postmodernă (contemporană) – paradigma curriculumului, care contribuie la depăşirea conflictului dintre paradigmele afirmate în epoca modernă: paradigma psihocentristă – paradigma sociocentristă.

Din punct de vedere epistemologic, evocăm demonstraţia logică avansată de Jean Piaget care evidenţiază faptul că nu există: a) ştiinţă socială care să nu aibă în vedere activitatea umană (politică, economică, juridică, pedagogică etc.), proiectată şi realizată prin valorificarea resurselor psihologice ale personalităţii (politicianului, economistului, juristului, educatorului şi educatului etc.); b) ştiinţă umană care să nu aibă în vedere o activitate cu funcţie socială: economică, politică, culturală, comunitară, naturală / demografică etc.

Din punct de vedere istoric, evocăm axioma definirii educaţiei promovată de paradigma curriculumului care abordează educaţia şi educatul la nivelul interdependenţei necesară permanent între cerinţele psihologice (exprimate în termeni de competenţe generale şi specifice) şi cerinţele sociale (exprimate în termeni de conţinuturi de bază, legitimate de societate, la diferite intervale de timp). În această perspectivă, educaţia este definită ca activitate psihosocială care valorifică resursele psihologice ale educatului (cognitive, dar şi noncognitive) în vederea integrării sale optime în societate pe termen scurt, dar mai ales, mediu şi lung.

Axioma definirii educaţiei ca activitate psihosocială, promovată de paradigma curriculumului, elimină tendinţa de fixare unilaterală a statutului epistemologic al pedagogiei la nivel de: a) ştiinţă elaborată prin aplicarea psihologiei, concepută ca „psihopedagogie" sau redusă chiar la formula de „psihologie aplicată" la educaţie / instruire / învăţământ / învăţare etc.; b) ştiinţă socială elaborată prin aplicarea conceptelor din sociologie sau din alte ştiinţe sociale (mai nou din economie, din management, din ştiinţele politice, din ştiinţele comunicării, din informatică etc.).

Pedagogia cu statut epistemologic consolidat în contextul istoric actual al paradigmei curriculumului, este ştiinţa socio-umană specializată în studiul educaţiei definită axiomatic ca activitate psiho-socială:

1. Proiectată curricular prin finalităţile educaţiei (idealul educaţiei, scopurile generale / strategice ale educaţiei; obiectivele generale, specifice, concrete / operaţionale) construite la nivelul interdependenţei necesară între cerinţele faţă de educaţie şi educat, psihologice (exprimate în termeni de competenţe) – sociale (exprimate în termeni de conţinuturi de bază, validate de societate)

2. Realizată curricular prin conţinuturile generale ale educaţiei (morale, intelectuale, tehnologice, estetice, psihofizice), determinate în funcţie de un set de valori generale (binele moral – civic, juridic, economic, religios; adevărul ştiinţific, utilitatea adevărului ştiinţific aplicat social; frumosul – artistic, natural, social; sănătatea psihică şi fizică), care reflectă cerinţele generale de dezvoltare ale educatului (psihologice) şi ale societăţii (sociale: culturale, economice, politice, comunitare etc.).

III. Pedagogia în calitatea sa de ştiinţă socio-umană specializată în studiul educaţiei, validată epistemologic prin conceptele fundamentale care definesc obiectul de studiu specific, normativitatea specifică, metodologia de cercetare specifică, este la baza construcţiei epistemologice a tuturor ştiinţelor educaţiei mai vechi sau mai noi.

Raportarea la conceptele pedagogice fundamentale care definesc obiectul de studiu specific, normativitatea specifică, metodologia de cercetare specifică, susţine în plan logic şi epistemologic, metodologic şi deontologic:

1. Delimitarea fermă între ştiinţele educaţiei autentice, care au la bază pedagogia şi „pseudoştiinţele educaţiei" care au la bază alte ştiinţe socio-umane, concepute doar ca aplicaţii ale acestora la educaţie (Bîrzea, 1995).

2. Clarificarea raporturilor dintre: ştiinţele educaţiei (pedagogice) fundamentale (teoria generală a educaţiei; teoria generală a instruirii / didactica generală; teoria generală a curriculumului, teoria generală a cercetării pedagogice) şi celelalte ştiinţe ale educaţiei, construite:

a) ca teorii particulare, subordonate teoriilor generale (teoria învăţământului preşcolar, teoria învăţământului primar etc.; didacticele aplicate (pe discipline şi trepte de învăţământ); pedagogia familiei, pedagogia sportului, pedagogia artei, pedagogia militară, pedagogia muncii (agrară / industrială / postindustrială etc.) etc.;

b) intradisciplinar: teoria educaţiei morale, subordonată teoriei generale a educaţiei; teoria educaţiei tehnologice, subordonată teoriei generale a educaţiei etc.; teoria evaluării, subordonată teoriei generale a

instruirii / didacticii generale etc., teoria predării / comunicării pedagogice, subordonată teoriei generale a instruirii / didacticii generale etc.;

c) interdisciplinar: filozofia educației (epistemologia educației, etica educației etc., psihologia educației, sociologia educației, antropologia educației, politica educației, economia educației managementul educației / organizației școlare / clasei de elevi / lecției etc.).

3. Promovarea cercetării pedagogice bazată pe:

a) valorificarea optimă a raporturilor existente între conceptele pedagogice fundamentale (definite și analizate de teoriile generale ale domeniului: teoria generală a educației, teoria generală a instruirii / didactica generală, teoria generală a curriculumului) și conceptele operaționale, construite intradisciplinar sau preluate interdisciplinar, subordonate epistemologic conceptelor pedagogice fundamentale (Tabel 1);

b) valorificarea critică a rezultatelor obținute în „cercetarea în educație", realizată de alte științe socio-umane, prin aplicarea conceptelor lor specifice la educație uneori fără nici o raportare la pedagogie ca știință socio-umană specializată în studiul educației / instruirii / proiectării curriculare a educației și a instruirii la toate nivelurile sistemului și ale procesului de învățământ.

**Tabel 1. Științele educației / Științele pedagogice. Concepte pedagogice fundamentale**

| **Teoria generala a educației** | **Teoria generala a instruirii / Didactica generală** | **Teoria generala a curriculumului** |
|---|---|---|
| 1. **Educația** (sfera de referință; funcția și structura de bază) | 1. **Instruirea** (sfera de referință; funcția și structura de bază) | 1. **Curriculum ca proiect pedagogic** (sfera de referință; funcția și structura de bază) |
| 2. **Sistemul de educație / învățământ** (organizat pe niveluri; condus managerial; bazat pe distribuția resurselor pedagogice (informaționale, umane, didactico- | 2. **Procesul de învățământ,** principal subsistem al sistemului de învățământ, organizat pe niveluri și trepte de învățământ; realizat prin activități de educație / instruire | 2. **Curriculumul ca proiect pedagogic** la nivel de sistem de învățământ („reforma curriculară") și de proces de învățământ (plan de învățământ curricular; programe și |

| | | |
|---|---|---|
| materiale, financiare); deschis, în relația cu societatea, prin parteneriat de tip contractual – consensual | pe discipline de învățământ integrate în diferite arii curriculare | manuale școlare curriculare; proiect curricular al lecției etc. |
| 3. **Finalitățile educației,** macrostructurale: idealul educației, scopurile generale / strategice ale educației | 3. **Finalitățile instruirii** microstructurale: obiectivele generale, specifice, concrete / operaționale | 3. **Finalitățile educației / instruirii**, ca fundament pedagogic al curriculumului / proiectării curriculare la toate nivelurile sistemului și ale procesului de învățământ |
| 4. **Conținuturile generale ale educației – educația:** morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică | 4. **Conținuturile generale ale instruirii** reflectate la nivel de plan de învățământ, programe și manuale școlare | 4. **Conținuturile curriculare**, construite conform finalităților educației / instruirii la nivel de curriculum național, curriculum local, curriculum la dispoziția școlii |
| 5. **Formele generale ale educației – educația**: formală, nonformală; informală | 5. **Formele generale ale instruirii – instruirea:** formală, nonformală; informală | 5. **Formele generale ale curriculumului:** formal, nonformal; informal / ascuns |
| 6. **Metodologia educației**: morale, intelectuale, tehnologice, estetice, psihofizice – metode, procedee/tehnici, mijloace de educație necesare în funcție de obiectivele specifice, care vizează formarea-dezvoltarea conștiinței | 6. **Metodologia instruirii**: metode – procedee / tehnici – mijloace de instruire / învățământ propuse în funcție de obiectivele specifice și concrete ale fiecărei activități de instruire, organizată pe trepte și discipline de învățământ, formal | 6. **Metodologia proiectării curriculare a educației și a instruirii**, la nivel de sistem și de proces învățământ: organizarea resurselor pedagogice existente (informaționale, umane, didactico- |

| | | |
|---|---|---|
| teoretice și practice: morale, intelectuale, tehnologice, estetice, psihofizice a educatului, în context determinat (conținut general, formă generală, vârsta educatului, „noile educații" etc.) | – nonformal etc.; vezi metodele de instruire bazate predominant pe comunicare – cercetare a realității – acțiune concretă – raționalizare a învățării | materiale, financiare) – planificarea documentului curricular (reforma curriculară, plan de învățământ, programe școlare etc. – implementarea documentului curricular – evaluarea cu funcție de reglare-autoreglare |
| 7. **Evaluarea sistemului de învățământ –** implică verificarea gradului de îndeplinire a scopurilor generale / strategice (vezi, în special, școlarizarea generațiilor și integrarea școlară și socio-profesională a absolvenților fiecărei trepte | 7. **Evaluarea procesului de învățământ -** implică verificarea gradului de îndeplinire a obiectivelor generale și specifice (pe trepte, an, semestre, capitole, unități de instruire) și a obiectivelor concrete / operaționale (în cadrul lecției etc.) | 7. **Evaluarea reformei sistemului de învățământ, a planului de învățământ, programelor și manualelor școlare, proiectelor de lecție** etc. – construite **curricular** |
| 8. **Acțiunile subordonate activității de educație**: construcția proiectului de educație – transmiterea mesajului pedagogic – evaluarea continuă a răspunsului educatului la mesajul pedagogic în condiții de feedback extern și intern | 8. **Acțiunile subordonate activității de instruire**: predarea (proiectarea și comunicarea mesajului pedagogic) – învățarea (receptarea, asimilarea, interiorizarea, valorificarea mesajului pedagogic – evaluarea continuă, formativă / autoformativă a rezultatelor acțiunilor | 8. **Acțiunile subordonate activității de proiectare curriculară a educației / instruirii**: definirea scopurilor generale / strategice, a obiectivelor generale, specifice și concrete – stabilirea conținuturilor de bază – orientarea metodologiei de realizare-dezvoltare a |

| | | |
|---|---|---|
| | de predare-învățare | activității de educație / instruire (metode – forme de organizare – stiluri pedagogice: manageriale, didactice, socio-afective) |
| 9. **Normativitatea activității de educație**: axiome, legi; principii generale ale educației (principiul cunoașterii; comunicării; creativității – **pedagogice** | 9. **Normativitatea activității de instruire**: axiome, legi; principii ale instruirii (de organizare, de planificare, de realizare; didactice) | 9. **Normativitatea activității de proiectare curriculară**: axiome, legi; principii ale proiectării curriculare |
| 10. **Metodologia de cercetare pedagogică a educației**: fundamentală (istorică și teoretică) și operațională (empirică, experimentală) | 10. **Metodologia de cercetare pedagogică a instruirii**: fundamentală (istorică și teoretică) și operațională (empirică, experimentală) | 10. **Metodologia de cercetare pedagogică a proiectării curriculare**: fundamentală (istorică și teoretică) și operațională (empirică, experimentală) |

**References**

Andrei, P. (2010). Opera Omnia (Tomul I-IX). Iași, România: Editura Tipo Moldova

Birzea, C. (1995). Arta și știința educației. București, România: Editura Didactica și Pedagogică.